

Krönikor, sjukskrivning och sura reaktioner

■ Läkartidningen har numer en liten avdelning, »Inlägg utifrån«, med krönikor kring sjukvårdsfrågor skrivna av en del mer eller mindre kända personer som har det gemensamt att de inte är läkare. I 9/2004 skrev t ex Hanne Kjöllner om läkares ansvar för sjukskrivningsepidemin. Jag hör till dem som regelbundet läser och uppskattar hennes ledarkommentarer i DN, liksom inläggen i Läkartidningen. I 11/2004 skrev Elise Claeson om hypokondriernas triumf över en oförstående läkarkår, en aning tillspetsat men ganska roligt.

Förvånande är de reaktioner som kommit från en del kollegor på dessa krönikor, särskilt på den i mitt tycke balanserade kommentaren av Kjöllner, som dock enligt Hagström–Olsson–Weström–Wiborgh (14/2004) präglas av människoförakt. Hur man nu kan läsa in det i texten. Lite kritik och skämt får man väl tåla! Jag håller med chefredaktören som i sin kommentar menar att krönikörerna framför åsikter som kanske skall stämma till viss eftertanke!

Har läkarna ingen betydelse?

Har således inte läkarna någon betydelse för den kraftiga ökningen i sjukskrivningstal som pågått några år, även om vi nu möjligen kan se en viss nedgång? Jag tror det. Det kanske kan hävdas att en barnläkare inte har rätt att yttra sig i frågan eftersom vi sällan sjukskriver. Även vi har dock ett tryck på oss, t ex från föräldrar att bägge skall få tillfällig föräldrapenning (TFP) för vård av barn, när deras nyfödda råkat födas några veckor för tidigt och därför, fastän helt friskt, vårdas på neonatalavdelning. Själva har vi för dessa situationer reglerat villkoren för TFP tillsammans med försäkringskassan.

Gravidas sjukfrånvaro

Nyligen redovisade Adam Sydsjö och Gunilla Sydsjö [1] att det för gravida skett betydande svängningar i sjukfrånvaro, vilket de menar inte kan förklaras av medicinska skäl. Sjuktalet i ryggdiagnoser tre–fyrdubblades under en 16-årsperiod för att sedan minska. Parallellt med ökande sjukskrivning under graviditet minskade uttaget av föräldrapenning före förlossningen. Det är svårt att tro annat än att sjukskrivning ibland blir ett sätt att förlänga betald föräldraledighet.

För mig är det uppenbart att all sjukskrivning inte alltid är motiverad, och det påpekas ju från många håll att det rent av kan vara skadligt ibland. Att det sedan är många faktorer som samverkar

kring sjukskrivningar, såsom arbetslöshet, pressande arbeten m m, är jag naturligtvis medveten om. Men nog måste väl doktorer fundera över sin roll i sammanhanget?

Krävde sjukskrivning för myggbett

Behovet av sjukskrivning är relativt, inte absolut i många fall. Detta påstående illustreras av följande lilla sannhistoria. Hustrun, som brukade reagera mycket kraftigt på årets första myggbett, vaknade en morgon för flera år sedan med ett igenmurat öga, oförmögen att öppna detsamma. Hon gick dock till arbetet som vanligt, full mottagning väntade, hon är ögonläkare. Efter ett tag undrade personalen om hon inte ville ta sig an en akutsökande trots att hon inte var jour.

Vilken eftertanke eftersträvas?

■ Det känns skönt att konstatera att jag inte är den ende läkaren som reagerat på Hanne Kjöllners och Elise Claesons kränkande krönikor. I LT 14/2004 finns flera protester, men där finns också ett svar från chefredaktör Kristina Räf, som förvånar. Hon skriver: »Kan det vara så att de förmedlar tankar och åsikter som finns ute i samhället ... och som kanske bör stämma till viss eftertanke?«

Men, bästa chefredaktörn, det är väl just det som är problemet att det finns en allmän uppfattning i samhället att de höga sjukskrivningstalen enbart beror på »attitydförändringar«, dvs att folk blivit arbetsvilliga och utnyttjar systemen därför att de »är litet trötta och vem är inte trött« samt att läkarkåren är feg och gör precis som de lata patienterna vill.

Detta har upprepats så många gånger att det blivit en sanning trots att det inte

Replik:

Uppenbart att inläggen väckt olika tankar

■ Sedan avdelningen »Inlägg utifrån« introducerades i höstas har åtta skribenter bidragit med sammanlagt 34 krönikor. Många olika ämnen har behandlats; för de flesta inläggen hittills svarar Nils-Eric Sandberg, som skrivit bl a om vård i vinstsyfte, människans livslängd, mat, boxning, rökning och – i förra veckans nummer – humor (!). Kjell-Olof Feldt har diskuterat patientinflytande, Runa Brar bemötande, Hans Fällman relationen mellan forskaren och journalisten. Både Elise Claeson och Hanne Kjöllner har skrivit om den enskildes ansvar för sitt eget liv och sin egen hälsa.

Vederbörande, som hade ett svullet öga på grund av myggbett, hade redan i receptionen högljutt krävt sjukskrivning, och mottagningspersonalen tyckte att det var lämpligt att han fick undersökas av en arbetande olycksyster. Frågan om sjukskrivning kom aldrig på tal!

Orvar Finnström

barnläkare, Linköping
orvar.finnstrom@lio.se

Referens

1. Sydsjö A, Sydsjö G. Gravidas sjukfrånvaro ligger bakom ökat sjuktal för kvinnor i fertilitetsålder. Studie av gravida kvinnors sjukfrånvaro 1978–1997. Läkartidningen 2001;98; 3410–4.

finns några som helst vetenskapliga bevis för påståendet. Det behöver vi ingen eftertanke för att veta. Det har redan Hanne Kjöllner och hennes kollegor på DN bestämt för flera år sedan. Det är en hetsjakt på sjukskrivna patienter som inte precis minskar skammen hos de extremt arbetsvilliga »duktiga« patienter som inte kan sätta gränser och som går in i väggen och blir långtidssjukskrivna.

Vad är det för eftertanke du eftersträvar, Kristina Räf? Jag tycker personligen att det stämmer till viss eftertanke att det enbart är Svenska Dagbladets och DN:s ledarskribenter som anses salongsfärdiga i LT (förutom Annette Kullenbergs ganska oskyldiga och meningslösa pladder).

Bengt Annebäck

psykiatriker, Norrtälje
bengt.anneback@telia.com